

dat recht, en
ne hen zen-
niet bezitten.
evenmin door
die te dezer
kerkeeren.
ius aan, wane
synode of
ondentie, van
ommuniceeren
in geval van
kerk of van
ppel op eene
ngen van die
Als grond lant
ant indien de
eene particu-
keraad, waan
de corres-
n kerkeraden,
articuliere en
Hij verwijst
epotestas cum
synodes ge-
kerkelijke ver-
ar leden zitten
uurdigden hun-
geene macht
an excommu-
nidigen komen
rdere vergade-
aut immediati
bt of het on-
het bij de ex-
potestas cum
laarom ook in
Ten diepste
en de kerken
aan van kerk-
norde vaststel-
de constitutie,
or haar daarin
ze redeneering
meerdere ver-
der kerkeraden
zeggen, dat de
is „non abso-
doch beperkt?
I niet tusschen
den een boven
eft gesteld over
„Wat de macht
rken, die dele-
re dan van ge-
dsrecht, zooals
n, heeren en
mededeeling
nding van vrij-
er is tusschen
enooten, mede-
lgergeschiktheid,
erium in eigen-
gesteld worden)
synode gecon-
wederzijdsche
praestereen van
eene kerk heeft
de andere en
ene macht van
zou zij eerst
e afspraak der
de kerkenorde

s om de rechts-
tot excommu-

lectioni, correspon-
potestas excommu-
nistratio ecclesiae
is ad synodum; aut
m et Synodum. Si
et topicae ecclesiae
ondentiae et unioni
um particularis et
ut. IV p. 898/899.
Rutgers komt deze

ipso iure manent
barere, et suffragi

particulares natio-
ne nequeunt, sic ne
praxin Apostolicam
exemplum, nec vi-
tate juris naturalis,
nae Ecclesiae refor-
minores synodes ex
ta districtuales seu
soli ministri, absque
od uno die plerum-
num biduo terminari
is sui aut immediati
tione ac delegatione
a seniore Ecclesiam
representanti, vel
unt, Pol. Eccl. ed.

esarum clauicalium
lia est, quam iuris
r parentes et liberos,
as) ad communicati-
onis et aequalitatis
legas, confederatos
ordinatio, subjectio
r Ecclesiam in unum
mutua et aequalis
xilia praestanda, p.

nicatie te fundeeren, is dus niet houdbaar tegen-
over hetgeen hij van het wezen der meerdere ver-
gaderingen, en van het recht en de vrijheid der
kerken ten aanzien van elkander, en afgezien van
helgeen zij bij het onderling aangaan van kerk-
verband in dezen afspreken, als grondbeginselen
van het Gereformeerd kerkrecht, of van het kerk-
recht naar Gods Woord, gezegd en in het licht
gesteld heeft.

En wanneer hij de vraag stelt, of eenig deel der
kerkelijke macht, ook de excommunicatie, in geval
van slecht bestuur, ongeneeslijk verderf, aan de
synodale verzameling van kerken toegekend, en
door haar uitgeoefend kan worden, en dan zegt,
dat hij niet ziet, waarom dat met betrekking tot
zaken en tevoren genoemde gevallen ontkend zou
kunnen worden; en wat de excommunicatie aan-
gaat, deze ook wel aan de synoden zal toegekend
moeten worden door hem, „die met ons de macht
van het synodaal regiment en de synodale corres-
pondentie erkent“, dan geeft hij daarmede geen
nieuwen grond aan, die nog afzonderlijke be-
spreking zou behoeven. Als hij daar echter schrijft,
dat wie met hem dit synodaal regiment en deze
correspondentie erkennen, ook wel de excommu-
nicatie aan de synodes moeten toekennen, voegt
hij daaraan toe: „zoo al niet de formeele, dan
althans de daarvoor in de plaats komende daad
van het anathema aan te kondigen, den vrede, de
broederlijke gemeenschap, en de bijzondere syno-
dale correspondentie, op te zeggen, expliciet, of
impliciet, of op beide wijzen“, d.w.z. in vol-
len vorm, of slechts feitelijk. Als hij daarmede dan
enkel bedoelt het verbreken van de synodale ge-
meenschap, het kerkverband, zal dit wel moeilijk
bezwaar kunnen ontmoeten. Want natuurlijk, wil
eene kerk niet leven naar de onderling door de
kerken overeengekomen afspraak van correspon-
dentie of samenleving, de kerkenorde, dan moet
ten laatste wel het kerkverband met haar, d.i. de
kerkgemeenschap, afgebroken worden. Er moge
tevoren veel geduld geëoefend worden, en op aller-
lei wijze gezocht worden, van den verkeerden weg
en het verkeerde doen terug te brengen. Maar bij
volhardend doorgaan eener kerk met wat niet recht
is, kan ten laatste voor de andere kerken het
oogenblik komen, dat zij de classicale en synodale
gemeenschap, het kerkelijk verkeer, met haar moe-
ten opzeggen en afbreken. Eene kerk kan met het
kerkverband breken. Maar de andere classiskerken
kunnen de kerkgemeenschap ook met haar af-
breken.

We kunnen dus bij Voetius in kerkrechtelijk op-
zicht twee lijnen merken. Die van de grondbeginselen,
betreffende het wezen der meerdere kerkelijke
vergaderingen, haar ontstaan, de rechtsverhoudin-
gen tusschen de tot haar behorende kerken onder-
ling, het karakter der samenkomsten. Die meer-
dere vergaderingen vormen geene kerken in eigen-
lijken zin, zijn geen kerkeraden in het groot, be-
rusten op delegatie en representatie, hebben slechts
beperkte macht, missen eigen, oorspronkelijke be-
voegdheid tot dwang.

Ook is daar echter eene andere lijn, langs welke
aan haar toch het recht van dwang over en in de
kerken van haar ressort toegekend wordt, bepaald
in gevallen van onmacht, verwarring, slecht be-
stuur. Maar dat recht wordt dan niet afgeleid
uit de grondbeginselen, die voor het rechte kerk-
verband ontwikkeld zijn, doch bepleit op gronden,
die niet houdbaar zijn: nuttigheid, karakter van
eenheid of vereeniging, ontleening van macht,
cumulatie.

Deze twee lijnen loopen niet parallel, zoodat zij
in dezelfde richting voeren, maar zij snijden elkaar.
Men moet de ééne volgen, of de andere. Beide
tegelijk gaat niet. De eerste is die van de zelf-
standigheid der plaatselijke kerken, welke ten aan-
zien van elkander vrij, hoewel naar Gods Woord
verplicht, gemeenschap, verband met elkander aan-
gaan, doch nooit in de verhouding van heer en
slaaf tot elkander komen, waarbij de een beveelt,
en de ander te gehoorzamen, en zich te onder-
werpen heeft, ook niet wanneer zulke magistra-
lia dictata, overheidsgeboden, uitgaan van de
grootst mogelijke meerderheid. De onderlinge af-
spraak geeft de grenzen en wijze van handelen,
ook tegenover elkander, aan. Deze dient door alle
kerken in acht genomen te worden. Bij grove
schending kan over en weer verbreking van kerk-
verband volgen, als laatste mogelijkheid. De tweede
lijn is die van de opperheerschappij. Dan is er
recht van bevelen bij de meerderheid, plicht van
onderwerping bij de minderheid. Hoe groot die

4) Quaesit. An quaelibet Potestatis Ecclesiasticae pars, etiam
excommunicatio, in casu malae administrationis, insanabilis
corruptionis, Synodicae Ecclesiarum collectioni attribui possit,
atque ab ea excerceri. Resp. Non video cur in negotia, et
casibus supra memoratis, id negari possit. Dubium movetur a
recentioribus quibusdam de Potestate excommunicandi.... Qui
ergo nobiscum agnoscunt Potestatem regiminis et correspon-
dentiae Synodicae... non possunt non iisdem Synodis tribuere
excommunicationem, si non formalem, saltem vicariam ejus
actum denuntiandi anathema et repudium pacis, fraternitatis,
specialisque correspondentiae Synodicae explicite aut implicite
aut utroque modo, p. 190, 191.

5) Objectum correspondentiae et communionis hujus duplex
... Negotium commune... Negotium particulare ab omni-
bus Ecclesiis aut earum delegatis communiter curari et tractari
potest et debet non absolute, sed limitate, in his scilicet
casibus. 1. In casu insufficientiae... 3. In casu praesumtae
administrationis, hoc est, in casu provocationis, ejus sive per-
sonae sive partis, quae se gravatam conqueritur, p. 250.

meerderheid, of anderzijds die minderheid, dan
eventueel moge zijn, is eene zaak van bijkomstige
beteekenis. En of zulk bevelen dan maar zelden
geschiedt, en slechts in bepaalde gevallen, doet
voor de rechtsquaestie niet ter zake. Dat betreft
slechts de omstandigheden, het oordeel der meer-
derheid, en niet van tevoren uit te maken gelegen-
heden. Maar naar het recht zijn dan de meerdere
vergaderingen opperbesturen, en de plaatselijke
kerken gelijk aan onderdanen, die eventueel zich
te onderwerpen hebben aan wat hare kerkelijke
overheden, de meerdere vergaderingen, aan en
over haar gebieden.

Deze laatste theorie heeft Voetius niet uitgewerkt,
maar slechts bij gelegenheden kort ter sprake ge-
bracht. Het was de praktijk onzer kerken destijds
soms, die gerechtvaardigd moest worden. Men riep,
naar de beschouwing destijds over de overheid, ook
deze wel te hulp. Het „melius esse“, het is nuttig
of noodzakelijk, deed dan opgeld. Maar volgens de
grondbeginselen van het Gereformeerde kerkrecht,
door Voetius uiteengezet, was het niet.

Nu kunnen wij één van twee doen.

We kunnen de door Voetius in het licht gestelde
grondbeginselen vasthouden, en naar deze rede-
neeren en handelen. Dat hebben Dr A. Kuyper Sr.
en Dr F. L. Rutgers gedaan in 1886. Ook kunnen
we deze gelegenheden uitspreken van Voetius e.a. en
hunne daarmede accordeerende daden als uit-
gangspunt nemen tot het ontwerpen van een sy-
steem. Dat is het wat met het „nieuwe“ kerkrecht
geschiedt. Daarbij worden de twee reeksen van
uitspraken of beginselen naast elkaar gezet en
beleden, zonder dat men inzielt, dat zij met elkan-
der strijden, en zonder dat men van de grondbeginselen
uit, critiek oefent op de andere reeks
voorstellingen en daden onzer Vaders, maar veel-
meer met die daden deze uitspraken toelicht en als
betrachtigt, en die daden rechtvaardigt door die
uitspraken.

Eén van twee echter.

Die grondbeginselen zijn de juiste. Maar dan
moeten de andere uitspraken en de daarmede over-
eenkomende daden onzer Vaders daaraan ge-
toetst, en in het licht daarvan veroordeeld, worden.
Of die uitspraken en daden zijn juist, maar dan
moeten de grondbeginselen gewijzigd worden.
Dan vormen de classiskerken samen ééne kerk,
zooals eene plaatselijke kerk. En dat geldt dan ook
van de kerken van een synodaal ressort, particu-
lier, provinciaal, nationaal. Daarvan zijn dan de
plaatselijke kerken afdeelingen. Ter vergadering
van classis en synode zijn de leden dan ambts-
halve. En de meerdere vergaderingen zijn dan
kerkeraden in het groot, die alles mogen doen, wat
naak of plicht der kerkeraden is. Zij hebben dan
ook alle rechten der kerkeraden, ook het recht
van schorsen en afzetten van ambtsdragers, en van
het excommuniceren van leden eener kerk. Het
kerkelijk gezag daalt dan van de meerdere ver-
gaderingen op de kerkeraden af. En deze zijn dan
uiteraard onderworpen aan de meerdere vergade-
ringen. De kerken hebben dan wel dwingende
macht ten aanzien van elkander. Hare ambtsdragers
zijn dan tegelijk ambtsdragers in of van de andere
kerken, om tegenover deze en hare leden vi-
neris sui te mogen handelen. Heel de grondbeginselen
van het Gereformeerde kerkrecht moet
dan radicaal gewijzigd worden.

Er is hier slechts te kiezen.)

Beide belijden en vasthouden is inconsequent
en gaat in de praktijk niet. Wie niet de lijn der
grondbeginselen kiest en wil volgen, wordt in de
praktijk ook zijns ondanks al verder den weg der
hiërarchie opgedrongen.

S. GREIJANUS.

6) Zie voor Dr A. Kuyper Sr. zijn „Tractaat van de Refor-
matie der Kerken“, blz. 34 v., 37 v., 68, 71, 78 v., 157. En zie
ook de teekeningen van hem, door Dr C. Veenhof weer naar
voren gebracht in „De Reformatie“ van 12 en 19 Nov. 1937.

En zie voor Dr F. L. Rutgers diens met Jhr Mr A. F. de
Savornin Lohman uitgegeven werk „De Rechtsbevoegdheid
onzer plaatselijke Kerken“, 2e uitgave, 1887, blz. 16, 18 v.,
21, 25, 27, 29 v., 31, 34, 36, 39 v., 52, 188 v., 195 v., 200, 202 v.
7) Bedenklijke praktijken zullen wel altoos blijven voort-
komen, en onjuiste redeneeringen evenzeer. Maar het is wat
anders, wanneer men daarop zijne theorie bouwt en er een
systeem naar ontwerpt, dat dan denken en handelen moet
beheerschen, zooals ten aanzien van het ingrijpen van meer-
dere kerkelijke vergaderingen in de zaken van particuliere
of plaatselijke kerken, openbaar wordt in de dissertatie van
Dr M. Bouwman.

8) Natuurlijk zijn er altoos mensen, die als praktische
wijzen gaan figureeren. Het eene, zeker, maar ook het an-
dere. Maar van dit niet te veel, en van dat niet te veel.
En evenzoo van beide niet te weinig. En die waarschuwen:
„Geen eenzijdigheden“. „Wanneer men hiërarchische sym-
ptomen ontdekt, moet de nadruk vallen op het recht van de
plaatselijke kerk, maar indien zich independentische verschijn-
selen voordoen, dient op het recht van de meerdere vergade-
ringen de aandacht gevestigd te worden. Op dit punt gaat het
met ons kerkelijk leven als met een weegschaal. Wil men
haar in evenwicht houden, dan moet nu eens in de ééne en
dan weer in de andere schaal iets gelegd worden. Het gaat
er mee als met een ruiter op een paard. Hij moet zorgen,
dat hij noch naar de ééne noch naar de andere zijde overhelst“,
J. L. S. in de „Amsterdamsche Kerkbode“ van 8 Mei 1938.
Vgl. ook Prof. Dr V. Hepp in „Credo“ van 8 Oct. 1937:
„De beide polen van ons Gereformeerd kerkrecht“. Men ziet,
hoe hier alle principiële redeneering zoek is. Tot en in de
grondbeginselen wordt niet doorgedrongen, uit de principia
wordt niet geredeneerd. Het is wat geknelt zonder eenige
diepte, hoewel met een schijn van praktische levenswijsheden.

Pinksteren naar het Verbond.

Men heeft de belijdenis aangaande den Heiligen
Geest wel het verloren evangelie genoemd. Als
de dag van het Pinksterfeest vervuld wordt... her-
denken wij onze geestelijke teleurstelling. Wij zijn
wachtersmoede geworden en spreken van het laat-
ste heilsfeit zonder veel bezieling. Ja, misschien is
het u wel eens opgevallen, in onze toespraken
zeggen wij het vaak precies omgekeerd dan de
Heilige Schrift ons onderwijst. De Schrift leert ons,
dat de Heiland is heengegaan en dat de Geest bij
ons is. Wij stellen het vaak zoo voor, alsof de
Heere nog hier rondwandelde, vriendelijk en ge-
nadig. Die Heiland wil altijd naar de menschen
hooren. Maar — voegen wij daar eenigszins som-
ber aan toe: de Heilige Geest moet er uw oogen
voor openen! Dat schijnt niet erg zeker te zijn dat
de Heilige Geest dat wil. Zoo in onze populaire
voorstellingen wekken wij licht den indruk alsof
de Heilige Geest het werk der verlossing eigenlijk
een beetje tegenhoudt. Alsof de Heiland wel ruim
is, maar de Geest niet zoo goed en mild. Wij
willen dan wel graag verlost zijn, wij willen wel
graag een beter kerkelijk leven hebben, wij willen
ook wel gaarne andere menschen tot Jezus leiden,
maar — en dan zet de spreker dat eenigszins be-
nauwde gezicht — de Heilige Geest moet dat
geven! Het kan wel eens komen, maar wij moeten
dat afwachten. Erg veel moed schijnen wij er niet
meer op te hebben.

Gods Woord onderwijst ons gansch anders over
den Heiligen Geest. Wij zijn schuldenaars,
zegt de apostel, wij zijn verplicht om naar den
Geest te leven (Rom. 8:12). D.w.z. de beleving van
het werk des Heiligen Geestes geschiedt als de be-
leving van alle heilsweldaden in den weg der
verbondsghehoorzaamheid.

Deze gedachte van de Heilige Schrift is ons
eigenlijk vreemd. Wij zien het leven naar het
Verbond en het wandelen naar den Geest als twee
gansch andere dingen. Wij hebben vaak voor ons
besef het Verbond uitgehouden tot een reeks uitwen-
dige plichten. Die erkennen wij volmondig. Wij
zijn verplicht... naar de kerk te gaan, de catechi-
satie te bezoeken, een christelijk huwelijk te slui-
ten. Wij zijn verplicht belijdenis des geloofs af te
leggen, ten Avondmaal te gaan en onze kinderen
te doen doopen. Wij zijn verplicht een kerkelijk
ambt te aanvaarden zoo wij daartoe geroepen wor-
den. Als wij consequente menschen zijn, voelen wij
ons ook geroepen ons in maatschappij en staat
als belijders te openbaren. Zoo zien wij dan den
weg des Verbonds als een langen, horizontalen weg
over de aarde. Om het dichterlijk te zeggen: als het
pelgrimspad der tranen! Alleen — waar die weg
heenleidt is niet zeker. Je kunt goed uitkomen,
maar je kunt ook verkeerd uitkomen. Want — en
nu komt de tweedheid — het Verbond is wel alge-
meen, maar de genade is facultatief! Het Verbond
is wel ruim, maar de genade is beperkt. Ja, men
geeft weleens de voorstelling van een God, Die ons
ons gansche leven op den weg des Verbonds wan-
delen doet en dan zegt: Ge dacht, dat ge er waart,
o mensch, maar gij zijt er toch niet!

In deze voorstelling gaan kerk en ambt, predi-
king en sacrament behooren tot de uitwendige
dingen. Maar de Schrift noemt dan zulke uitwen-
dige dingen onderhouden een wandelen naar
het vleesch. God heeft daar nimmer zegen op
beloofd, zie het maar aan Israël, dat Gods Ver-
bond heeft veruitwendigd. Als gij naar het vleesch
leeft, naar het vleesch in de kerk leeft, naar het
vleesch omgaat met de Heiligheden des Heeren,
dan zult gij sterven!

Heel deze voorstelling vindt dan ook in de
Schrift geen steun. Het Verbond is geen religieuze
gemeenschap tusschen menschen op aarde, maar
het is de gemeenschap tusschen de aarde en den
hemel. Daarom zijn onze kerken heel wat anders
dan theologische volksuniversiteiten. Onze ker-
ken staan onder stroom. Nog altijd laten
de Pinkstervlammen in het Huis van den Heer.
Het Verbond is voor alle dingen verticaal, het
komt uit den Hemel neder. Dit is Mijn Ver-
bond dat Ik met hen maken zal. Ik zal Mijn Wet
in hun binnenste geven en Ik zal die in hun hart
schrijven. (Jeremia 31:33).

Er is geen openbaring noch genade des
Geestes dan in den weg der Verbondsgheoor-
zaamheid. Wij zijn schuldenaars
om naar den Geest te leven. Want te belijden: ik
geloof in den Heiligen Geest, wil niet zeggen: ik
geloof in Zijn bestaan, in Zijn plaats in de Drie-een-
heid, maar: ik geloof dat Hij uitgestort is, dat Hij
in de gemeente woont... en ook mij gegeven is.

Wie heeft onze prediking geloofd, het evangelie
van den Heiligen Geest? Hij is gekomen tot het
Zijne, maar de Zijnen hebben Hem niet aange-
nomen. Maar zoovelen Hem aangenomen hebben
heeft Hij verzegeld dat God waarachtig is.

Broeders, wij zijn verplicht.... N. B.